

КУРСК КЪАЗАУАТДА ХОРЛАУНУ КЮНЮ

Уллу Ата журт урушда болумну арталыда тюрлендирген танк сермеш

Сталинград къазуат Берлинни ауарага къалдырган эсе, Курск сермеш битеу дунияны да немислиле энди жалаңда арха туракъларкъыларына тиюшюрдгенди. Тарыхчыла, аскериле ол тийреде демлешу Улуу Ата журт урушда болумну арталыда тюрлендиргенди, ол къалай болалыгын туура этгенди деп, бошдан айтамыздыла.

Аны дери, андан сора да жер жүзюнде аллай сермеш болмаганды. 1943 жылда бешинчи июльда фашист аскерле чабыуулукну башларыкъларын бизни разведкабиз билдиргенди. Фахмулу аскер башчы К.К. Рокоссовскийни башламчылыгы бла совет артиллерия, гитлерчиле алга теберерден бир сагат алга болуп, душманы позицияларына кючлю от ачканды.

«Катюшала» немислилеи транселарын ертенге алдыргандыла, башындан бизни самолётларыбиз бомбала бле ургандыла. Сермеш жерде, кезде да барганды. Топ окъла, бомбала, гранатла чачылгъан, пулемёт, автомат атылгъан таушала бирге къошулуп, тегерекчи горюлдетген эдиле.

Жалаңда бир кюнню ичинде 1943 жылда 12 июльда, эки жанындан да 1500-ден артыкъ танк Прохорова эли къатында бир тар жерикде къаты сермеш бардыргандыла. Техника, адам саны бла да кеп кере кючлю болгъан душманнга онг бермей, совет танкисте ёмюрлю мактау алгандыла. Ала танклар да койгендиле, миналада чачылгандыла, немисли толпагъа къури да чыдамаганды, алай сермеш а тохтамаганды. Совет солдатланы жигитликери, кишиликери, Ата журт ючюн жалпарын окъуна берирге хазыр болганды дунияны кезиле кере сейирге къалдыргандыла.

Улуу Ата журт урушуну къалайында да, ол санда Курск дугада да, таулу жашла, жан-къан аямай, уруш этгендиле. Танкларны атычуу топ расчётну командири тамата сержант **Къуаидиланы Шамшудин**, негерлеринде бири да къалмаганды, топ окъланы беричуо, жерлеучо, марачуу да жангы кеси болуп, юч «тигрны» кюйдиргенди. Ол жигитлиги

Къуаидиланы Шамшудин.

Залийханы Магомет.

Уналаны Алим.

Ючюн Кызыл Байракны ордени бла сауыгаланганды.

Уалим бизни республикадан урушкъа къатышканы адаларында бек жаш эди. Ол фронтха 17 жылдында кеси тилеп кетгенди. Танклагъа къажуа топу командири болганды. Прохоровада айтхылы танк сермешге къатышканды. «За отвагу» деген майдал бла эки кере сауыгаланганды. Ата журт урушуну 1-чи эм 2-чи даражалы орденлени тийишли болганды. Урушдан ол ауур жаралы болуп къайтхан эди. Танк взводну командири лейтенант **Гажюлланы Солтан-Хамит** бери Сталинграддан келген эди. Сермешде чыныкъгъан сынаулу танкчи гитлерчилени отлукъ сакълангъан цистерналарын жандырганды. Ол аны ахыр сермеш эди.

Биттирланы Солтан уста марачуу эди. Курск танк сермешге тири къатышканды. Танкка бла атышуда бек терк къармашмай жарарыкъ тойул эди. Бир секунд арха къалсанг, ишин битиди! Биттир улу ол затха иги тононген эди. Хар заманда да немислилен алгъаракъ болуп атканды.

Эки фашист топ, таша жерден от ачып, бизни танкларыбызны тыйдыла. Солтан, аланы эзелет, «тридцатьчетверканы» газын ахырына дери басды. Эки топу да гусеницала бла малтатды, алайда бир «фердинандны» бла бир зенитканы да жокъ этди. «За отвагу» эм «За боевые заслуги» майдалла бла белгиленген эди Солтаны жигитлиги.

Курск дугада, урушну къалайында, жалу аскерле да сермешгендиле. Ала кирмеген жер алынганга саналмаганды. Тасха къаводну командири тамата лейтенант **Орусбийланы Ануар** 280-чи жау аскер дивизияны 1031-чи полкуну къазуанда Курск сермешде тогуз кюн болганды. Тасха «Тигрланы» ызлардан келген гитлери солдатланы къыргандыла.

Орусбий улу, жарсыуа, хата-сыз чыкмагъан эди демениги сермешгендиле. Кызыкъ ючюнчи жылда 14 июльда аны кючюрге пулемёт окъладан кючюсо тийгенди. Елгенлеге къошуп, Ануарны къарындаш къабырлагъа элтип баргъанлай эслегендиле сау болганын. Госпитальда тогуз ай жатканды. Аны бир ёлкесин кесип кетерген эдиле. Кючюрге аскер сауыгаладан толу эди.

Курск сермеш 1943 жылда 23 августда Харьковну алыуу бла бошалганды. Ол эки жыйырма бла он кюнню барганды. Кызыл Аскер фашист Германияны айырмалы дивизияларындан отузусун, ол санда жети танк дивизиясын утатканды. Душман аскерлерден 500 миңден аслам адам къырылганды, 1500 накълы танк, ол санда «тигрла» бла «пантерала», жюзле бла самолётла жокъ этилгендиле.

Курск тийресинде фашист аскерлени уатуу улу халкъла аралы мағанасы болганды. Совет Союзну даражасы бийикге көтюрюлгенди. Конбатыш Европаны къыралларында гитлерчи ууучлачулагъа къажуа кюреш жаныгъа кюч алганды. Ала Гитлерни Совет аскерлеге Сталинград кюн Курск дугада дерт жетдирге эттен умтундан журк чыкмагъаны эм Германия ахыр оюну танынганы билген эдиле.

КЪУЛБАЙ УЛУ АЛИМ.

Шимал Кавказ кюн сайын

Къытайлылаага - энчи маршрутла
Шимал Осетияны Айнтыу агентствосуну чакърыууну Кытайдан туризм бла байламлы сегиз улуу оператор къабыл кюргенди. Аланы келечилери, республикагъа келип, къытайлы туристлеге энчи маршрутла къуарыкъдыла, деп билдиргендиле Агентствону пресс-службасындан.

«Вайнах» къалауурлукъ этерге айтады
Сургутда 19 августа болгъан очумулу ишден сора бу шахарда «Вайнах» чечен-ингуш организацияны таматасы Бислан Махмудов мурдарны къолундан ёнгенлине июрлерине къайтыгъа сёз бергенди эмда жамауатны миллетлеге амалыкъчылыгъа кере багъа бичмеге чакъырганды. Чечен-ингуш биригюу Сургутда изаманы сакълугъа эмда оромила къалауурлукъ этерге хазыр болганын да билдиргенди ол.

«Машук» ётген майданны тапшандыр бир муратлыдыла

Ставрополь краини башчысы Владимир Владимиров правительствоу жыйында «Машук» Шимал-Кавказ жаш тёлё форум жыл сайын бардырылуучу Комсомол таланы ботон тапшандырыгъу бурюрганды. «Машукта» жылдан-жылга кепден-кеп адам къытышады, аны географиясы да кенгереди, ол энди федерал даражагъа окъуна жеткенди, ол себеден лагерны тийресинде да тюрленуле бардырыгъа, чатырланы орунлары тынгылы меккала ишлерге керек боллукъду», дегенди.

Биченни фестивалы
21 августа Магаса бичен хазырлаууну фестивалы къууачлыкъ халда ётгенди. Аны Ингушетияны башчысы Юнус-Бек Евкуров охчанды. Ол алайда окъуна чалгы чалыгъа уста болганын да кюрготкенди. Байрамны кезуюнде республиканы хар муниципалитетинден бешулеу эршигендиле. Ала кенглиги эки метр, узунлугу да 20 метр болгъан жерде бичениликни чалыгъа керек эдиле. Хоралгъыланы торлю-торлю ведомстволаны оюучулары сауыгалаганды.

Врачла оюоулашырыкъдыла
СКФО-ну ара шахары Пятигорскда Шимал Кавказны врачлары «Инсульт бла инфаркт. Проблема не халда, андан кутулунуу жоллары» деген биринчи форумлары боллукъду. Ол 7 эмда 8 сентябрде бардырылукъды. Анда врачла къыралны атыры айтылгъан милдетлерини лекцияларына тынгыларканды, бир бичеге билген амалларыны юсеринден айтырыкъдыла. Кавказские Минеральные Воддые инновациялы медицина кластерни проектти бла да шагырлендирикдиле, деп билдирди ТАСС.

Балы бла атын айтдырганды
Дагыстанлы Абдусамат Магомедов балчыны Уфада ёткен бичегерисе конкурсларында экинчи жер алганды. Кыралны бек иги болганына У Бошкириадан Ильяз Шангареев саналганды. Ючюнчо уа Адыгедан Олег Кубиков болганды, деп билдирди ТАСС.

Айырмалы аскер бёлум къайсылды?
Къарачай-Черкесде бек иги аскер бёлумю сайлау жаны бла битеурисе конкурсу тюртюнчо кезуюу барды. Анга 200-ден аслам бёлум къатышды. Алодан тогузуусу финалга чыккъанды. Конкурстанлаа аскер техника не халда болганына кере багъа бичилгенди. Хауа-космос кючлени Къарачай-Черкесде орналган аскер бёлумлери да алгъа чыккъыланы араларындадыла.

Чачылгъан июрлени жарашдырадыла
Чечен Республикада 800-ге жууукъ июир айырылгандан сора бирге къошулгандыла. Алагъа жарашырга энчи комиссия болушанды. Алай къаууула уа республиканы шахарларында бла районларында ишлейди. Чачылгъан июрле эмда ол чекте жеткенле бла дин ахула, осулулукъ органа, уаастковийле да ушакъ этедиле. Юйорлени жарашдырыгъа тукум таматаланы да къышдыла. Сабийлери болгъанлаа энчи эс бурулды.

Ажашханла табылгъандыла
Алгаракълада туристленден оюоулан, ол санда беш сабий, Къарачай-Черкесни Архыз элинде тас болгандыла. Къутхарычула аланы ол кюн окъуна тапкандыла. Алагъа бир торлю хата жетмегенди, деп билдиргендиле МЧС-ни республикалы управленийсындан.

Дарыда биреулен Домбай поселкада Аликбек чыраны бла ол аты чыкурланы араларында агъачда тас болганды. Аны юсюнден къутхарычулагъа 22:00 сагатда билдиргендиле. Ала терк къармашханларыны хойрындан. Камышин шахардан турист кеп да бармай табылганды.

Къайсы тилде сёлешгенлерин тохташдыргандыла
Курдула Дагыстанда эртден жашап келген халкъладан болуп чыккъандыла. Ала Дербент районну агъары Джалан элинде жойадыла. Кеслерни уа кеп заманы ичинде къайсы тилде сёлешгенлерин билмегендиле. Лингвистикалы экспедицияны кезуюнде ол элини 900 адам курмаджи тилде (ол шимал курдуланлыкъды) сёлешгенлери чыкъ болганды. Аны юсюнден «Дагыстан» информативносте тили, адабияты эмда искусствону РИФоматос аты институтуну илиму къуллукчуу Собрину Шихалиевны айтханына таянып билдиргенди.

Адам зараны жеткенди
МЧС-ни Ростов областьда Баш управленийсы Дондагы Ростовда 100-ден аслам юйюу къурутхан от къалай бла тошгенин ачыкларгандыла. Анда ойтханларына кере, аны адам зараны жеткенди. Аны жыйылууна къаты кел, къургаклыкъ, юйелени бир бичге асыру жууукъ салынганлары да себеплик этгенди. МЧС-ден дагыда оюлган юйелени тобюнде бир адам ёлоп тургъанлай табылганын да билдиргендиле.

Информативностеланы билдирюулерине кере **ТЕКУЛАНЫ Хауа** хазырлганды.

АКЦИЯ

Насийхат сёзле, патриот жырла, сейирлик викторина

Тюнеде Нальчикни маданият эм солуп паркында Назму алляевны къатына, къопларында да Российни эмда Къабарты-Малкъарны байракларын чакълалта, жаш адамла келедиле. Ала КъМКЪУ-ну, медицина колледжи, къырал аграр университетни, Нальчикде Исоустолопаны институту студентлеридиле. Майданда

Россей» деп атыгандыла. Назму алляевны къатына, къопларында да Российни эмда Къабарты-Малкъарны байракларын чакълалта, жаш адамла келедиле. Ала КъМКЪУ-ну, медицина колледжи, къырал аграр университетни, Нальчикде Исоустолопаны институту студентлеридиле. Майданда

Россейге сыймекликлерин билдирген патриот жырла эшитиле. Сагъат терт болгъанлай а алайда гимн согулады. 1994 жылны 22 августунда РФ-ни Президентни Борис Николаевич Ельцин Россей Федерацияны Къырал байрагыны кюнюн белгилюню юсюнден буйрукъну къабыл этген эди. Ол 1991 жылда августда бол-

гъан къауыгаладан сора тарых мағаналы байракны къайтарыу бла байламлы эди, деп билдиргенди Жаш тёлё араны директоруну орунбасары Зита Кабулова.

Биз бла жаш адамла юч къауумгъа юлешингендиле. «Триколор», «Россия», «Патриоты». Сора викторина башланганды. Анга къатышханла къыралны белгилерини, сыйлы жырланы, илимуну, байракны юсюнден эмда кеп башха сорулагъа жууула бергендиле. Хорлагъанла сауыга къолуу болгандыла.

Бу байрамны къуарганыны бизни сылтау - жаш адамла, къыралыбызны байрагыны мағанасын, ол къайдан чыккъанын эмда юч торюнюлю не хысапдан болгъанын, дагыда алагъа ушакъ затланы дагыда бир кере эзертиргенди, дегенди Кеп функциялы жаш тёлё араны директору Азамат Азубеков.

Андан сора волонтерла, былайга келгенлеге эмда былайда ёрге, эншиге озганагъа юч торсюню жуучуларыны кючюреклерине тойрегендиле. Ахырында Российни улуу байрагын кенг жайып, бир неча жаш бла къыз аллея бла эншиге, Лермонтов аты орамга дери баргандыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият. Сурталаны автор алганды.

ФУТБОЛ

Хорларга не бек кюрошген эселе да, тенг эсеп бла кьалгандыра

«Спартак-Нальчик» командасы бешинчи турда оюнун Махачкьалада бардырганды. Аны «Легион-Динамо» команда бла тобушюу тенг 1:1 эсеп бла бошалганды.

Динамочу аялык хорлатмай келген спартакчыладан кочло болурга не бек кюрошген эселе да, мурталарына жеталмагандыла. Алай эсе да, аяны чабуулары кочло да, терк да болгандыла.

Онтертючю минута окуяна ала кьабакчаларыбызга жуукьашаандайла. Алай футбольчуларыбызны бир аз кайтан эселе да, биринчи керден гол а уралмагандыла.

Экинчи чабуулу ала алты минуттан кьайтаргандыла. Штрафнойду да хайырлангандыла, алай топу терине атып ийгенди. Бир кеседегн штрафной уругу эркилик кьалчык чилеге да берилгенди. Былайда топ угловыйга кеткенди, алай чабуулу а тохтамаганды.

Жарысуула, бизникеле да кьарауучулоргол бла кьуандыралмагандыла – топ кьабакчалы кызырыгына тийип кьалды. 35-чи минутта арбитр легиончерле пенальти уругу эркилик береди. Аны себеплиги бла Мир-Мохаммад командасына биринчи голду келтиргенди. Алай бла биринчи тайминге динамочулар хорлам бошогандыла.

Экинчи кеселде бизникеле халны тоеткенди. 55-чи минутта Ахриев, угловый ойналгандыдан сора, эсепни тенг эткенди. Магчы ахырында эки команда да голларына кьашарга умут эткенди. Алай чабуулары атып кочло болгандыла, кьоруулууда да мурталар турганлары себепли бир бирини онгьялмагандыла.

Оюнун юсюнден оюмун билдире, «Спартак-Нальчик» баш тренери Хасанов Биджиев эки таймда да футболчуларыбыз кесерин башка-башка жорюткенири белгилегенди. «Биринчи кеселде динамочулар итинилуоклери улурга эди. Экинчи кеселде биз тирек болганды. Сора судья бизге пенальти уурдурханы да ооруула турдурданы. Ол штрафной уругу бизге кьоргога керекди, нек дегенде легиончерлени келечилери бизни футболчуну аркьасындан туртун эди. Эки команда да голла уругу бек сойгенди, алай бу жол болпалмагандыла», – дегенди ол.

«Спартак-Нальчик» клубу да футболчуларыбызга Ш. Шенов, Шахтеев, Лелюкаев, Абазов, Муслев, Паштов, Каркаев, Ахриев, Михайченко, Магоммадов, Гугуев, Золотилова – Карданов, Миронов, Шаваев, Медников, Мащук, Алев, Тлупов, «Легион-Динамо» – Гаджикадиев, Зайнов, Омаров, Маджидов, Гафаров, Мохаммад, Муртазалев, Шаблулов, Саадуев, Омаров, Удунян, Запасюла – Магоммадов, Фатуллаев, Алимгомаев, Муслимов, Шахьбаев, Кабаев, Магоммадов.

Баш судьяны кулугууну Дон-Давид Ростова, кьоруулууда да мурталар турганлары себепли бир бирини онгьялмагандыла.

ХАБИБУЛЛАХАНЫ Эульфийа

п/п	Командала	О	Кь	Т6	Х	И	Оч
1	«Армавир»	4	3	0	1	8-3 (5)	9
2	«Афипс»	3	3	0	0	4-4 (4)	9
3	«Спартак-НЧ»	4	2	2	0	9-4 (6)	8
4	«СКА Ростов»	4	2	1	1	10-6 (4)	7
5	«Ангшт»	4	2	1	1	5-4 (1)	7
6	«Биолог-Новокубанск»	4	2	1	1	4-3 (1)	7
7	«Черноморец»	4	2	1	1	4-3 (1)	7
8	«Чайка»	4	2	1	1	3-2 (1)	7
9	«Краснодар-2»	3	2	1	1	9-4 (5)	6
10	«Дружба»	3	1	0	1	4-4 (0)	4
11	«Анжи-2»	3	1	1	1	3-3 (0)	4
12	«Легион-Динамо»	4	1	1	2	5-7 (-2)	4
13	«Динамо Ставрополь»	4	0	2	2	6-11 (-5)	2
14	«Академия им. В.Понедельника»	4	0	2	2	3-10 (-7)	2
15	«Спартак-Владикавказ»	4	0	1	3	3-6 (-3)	1
16	«Машук-КМВ»	3	0	1	2	0-3 (-3)	1
17	«Кубань-2»	3	0	0	3	2-9 (-7)	0

АНГЫЛАТЫ

Тазирни кезиунде телеген ачхасыны жартысын аарыкьды

Озган айыкьда республиканы жолларында 20222 бузукьлык этипгени эсепте алынганды. Жолда жуюруно жорукьлары салкьамагналга 12,3 миллион сом тазир салынганды.

Бу кезиунде кьыралга 4 миллион сом тегенгенди. Ол а битеу тазирини 32,2 проценти тенг бирди.

КМР-де МВД-ны УГБМД-сыны административ бузукьлыканы эсепте алуу жаны бла автоматизацияланган

араны келечилери эсертгенерича, тазир салынган кезиунде башлап 60 кюнню ичинде телениргени тиийишди. Ол болмаса уа, материалла сюд приставланы службасына бериледи. Ачхаканда тохтадырылган болжада теленимесе, РФ-ни Административ бузукьлыканы кодексини 20-25-чи статьясына тиийишликке аны елчмени эки кереге кьейтиледди, негда бузукьчу хакьсыз 50 сагытаны ишлерге борчул этиледди.

Былтыр январьда куючкене кичкен федерал законга кьере уа административ тазирни телемеген адамы (борчу 10 минг сомдан кеп эсе) машинаны жоруюторге эркинлик сыйырылады. Андан сора да, жангы жорукьлага тиийишликке терселге белгиле жарыдырылган кезиунде башлап тазир 20 кюнню ичинде теленсе, ачханы жартысын берип кьоргоз ол барды.

Сизге административ материалла жарашдырылган

лараны бла кьалгандыларны юсюнден РФ-ни ГИБДД-сыны официалый сайтында (www.gibdd.ru) негда 8 (8662) 495-551; 495-586; 495-565 телефон номерлеге эслешип, дагында 78sbdds@gmail.com деген интернет почтага жазып билгире болуукьду. Былтай информацияны М.ОП-тада негда Кьырал инспекцияны бөлумлеринде алырга да жарайды.

Басмага ТОКЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

АДАМ ЭМ ЗАКОН

Кулугун артыгы бла хайырланганды

Кьабарты-Малкьарны право бизини сакьлауучулары бакландан назирно оюнуусун кесини кулугун артыгы бла хайырланганды ишчилекке тутханды. Ол законлага бузукьла этип, 123 миллион сомну кредитге бергени ачкьалганды. Ол зат банкны кьоркуусулукь службасы бардырган тинтиулден сора тохтадырылганды.

КМР-де МВД-ны экономика аманлыкьлага эм коррупцияга кьажуу управланысыны полициячылары УФСБ-ны эм прокуратураны кулукьчулары бла бирге коррупцияга кьажуу ведомстволар аяны кьаууну ишини келечилеринде оператив-тинтиу жумушлар бардырып, республикада бакландан бирини алгынны таматасы кесини кулугун артыгы бла хайырланганды ачкьалганды. Белгиле болгандан шартлага кьере, ол эмда аны орунбасары 2012 жылда законлага бузукьла этип, предпритиялга бла адамлага 20 кредит бергенди (битеу да бирге 123,4 миллион сом).

РФ-ни КМР-де УФСБ-сыны следствие ведомстволу кулукьчулары финансий бердендияны алгынны оюнуучулары Россияны Уголовный кодексини 201-чи статьясыны 2-чи кесегине кьере материалла жарашдырганды. Аяны эркинликлери он жылга сыйырылырга болуукьду.

Дин кулукьчу экстремист ниетлени жайганы ючюн терсленеди

РФ-ни Следствие комитетини КМР-де следствие управланысыны кулукьчулары Маийский шахарда Свидетели Иегова дин организацияны башчысына уголовный иш ачкьалды. Ол башка динни келечилерин кьорю болмауу эм алага кьажуулукь ниетлениргени жайганыны ишчилек барды (РФ-ни Уголовный кодексини 282-чи статьясыны 1-чи кесеге).

2016 жылда августта Май районуну прокурору дин биригиню башчысына экстремист ишин тохтагырга кереклини эскертгенди. РФ-ни Конституциясына кьере уа, кьыралда ишчилекке бузукьла кьарамай, тенг эркинликке бериледи. Болсада ол бу жорукьга бузукьла этгенинг анылап, прокурору эселерине эс бурмай, христиан килисаны кулукьчуларына кьажуулукь туудуру мурат бла РФ-ни Юстиция министрствосуна экстремист киталаны тизмесине кьышкан басма материалланы юлештиргенди. Уголовный иш андан ары тинтиледи.

Эменлени кьырып, байкькыларга умутланганды

Черек району прокурору «Нальчикини нечиствосу» кьырал казна учрежденианы алгынны башчысына ачылган уголовный ишини кьыбыл кьргенди. Ол РФ-ни Уголовный кодексини 260-чи статьясыны 3-ю кесегине бузукьла этгенине ишчилек барды. Башкыча айтханда, ол кесини кулугун артыгы бла хайырланып, агачча теркелени кеп санада кьырдырганы ючюн терсленеди.

Аманлыкь прокуратураны кулукьчулары Черек району полициячылары бла бирге бардырган тинтиулден сора ачкьалганды. Тохтадырылгандыча, 2016 жылда Аудишгер экин тирисинде белгиле болмаган адамла 14 эмен теркени кесгенди. Тажийга байлыкь аны экология жаны бла министрствону тергелерине кьере, кьыралга 2,5 миллион сом кьоранч этилгенди.

Полициячылар бардырган тинтиулден кезиунде эменле Хасания элде тергеш жарашдыруучу предпритияладан билдире, «Спартак-Нальчик» баш тренери Хасанов Биджиев эки таймда да футболчуларыбыз кесерин башка-башка жорюткенири белгилегенди. «Биринчи кеселде динамочулар итинилуоклери улурга эди. Экинчи кеселде биз тирек болганды. Сора судья бизге пенальти уурдурханы да ооруула турдурданы. Ол штрафной уругу бизге кьоргога керекди, нек дегенде легиончерлени келечилери бизни футболчуну аркьасындан туртун эди. Эки команда да голла уругу бек сойгенди, алай бу жол болпалмагандыла», – дегенди ол.

«Спартак-Нальчик» клубу да футболчуларыбызга Ш. Шенов, Шахтеев, Лелюкаев, Абазов, Муслев, Паштов, Каркаев, Ахриев, Михайченко, Магоммадов, Гугуев, Золотилова – Карданов, Миронов, Шаваев, Медников, Мащук, Алев, Тлупов, «Легион-Динамо» – Гаджикадиев, Зайнов, Омаров, Маджидов, Гафаров, Мохаммад, Муртазалев, Шаблулов, Саадуев, Омаров, Удунян, Запасюла – Магоммадов, Фатуллаев, Алимгомаев, Муслимов, Шахьбаев, Кабаев, Магоммадов.

Баш судьяны кулугууну Дон-Давид Ростова, кьоруулууда да мурталар турганлары себепли бир бирини онгьялмагандыла.

ХАБИБУЛЛАХАНЫ Эульфийа

«Республикабызга солургыра келгенлени саны ёсгенле барды, энди бизни баш борчубуз - бу халны кьадалып сакьлауду»

Ахыры. Аллы 3-ю батеди.
- Туризми юсюнден айтханда, республикага келгенлени аспасыны Минги тауну, Чегем чухурланы, Чирик келлени кьорюгө изиледи. Алай, аладан сора да, тамашалык, ариу жерлерини кьендөле!
- Кьабарты-Малкьар кьыралына югунда туризм онгары эм кеп болгандан региондада биринди. Мында тенгден кьалгын, битеу башка сокур жерле бардыла: экскурсиялга элтирча, саулукь кючлерча, альпинизм эм лыжалыла бла кьореширча.

Былдай ахыр юч жылда республикага келген туристлени саны кеп кьереге кьейгенди белгилерчады. Солуу конде курортларыбызга барсагыз, аны азылгычына тоюнокуюкьсыз. Бери келип бу табигьаттын бьзыны кьоргөнө сиз жомакьлы жерде жашаганыгызыны аныламысыз, демей кьоймайдыла. Ара шахарыбыздан, Уралдан, Узакь Востокдан, башка жерлерден кьонакьла да сейриге кьадалдыла.

Жангыз да туризмден хайыр чыгарып жашаганы кьыралла бардыла. Республикада алай бир онгла болу тургандай, нек айнымайбыз.
- Хау, бусагытта былпал проблема чыгартыла: алга жылда туристлени сайларга онглари кеп болганды, ала эдиле, аяны жумушларына кьарбарлыкь, кьонакьбайлыкь этериле уа – кеп. Энди уа солугьна асламдыла, ала кьа кьарбарлыкь уа жетишпейди. Былдай кадрла бла байлымы проблема кьеторюкьсыз, жалчытылганын жумушланы кьантестоплары бир-бирде бек ослды.

Бусагытта бу сферада артыкь биллимерди, аныламылары болмагандыла ишлерге кьорешеди, ала иги файда да тоюкореди. Ала кьонакькыны жумушларын кьвалый жалчытылганына уа бир тюрлю контроле этилмейди. Ола неге келтирди – бери келген адам халны жаратмаса, бизге артка хазна кьайтарыкь тоюндю. Сора республиканы юсюнден да тышында ариу айтылмаз. Болсада тап кьонакьбайлыкта болуп, ала бек ыраза болуу кетгени иги кесек болгандылар да чертирге тиийишди.

Югюле келтирсен эди.
- Сёз ючюн, бу кюнлөрдө Чегем чухурлада кьалганды. Анда кьоргөн чамаландырган окуя этгенди, аны юсюнден «Фейсбукь» да жазганды. Адамла, техника, автомобильле кьытышдыла. Машинала пробкалада кеп заманыны со-

евледи. Келгенге уа аяны орталары бла кьорюгө тоюшди. Ол бек жьоркуулуду. Жерми юзюледи, ташламы тоюшеди, жанганмы этеди – ачыгьанлагьа терк болушукь этерге онг чыгарыкь тоюндю. Жылы сууда, гитче жерчикде, тозу да гумулукь уадача, юч миңден аслам адам жьыйылды, санитар болуу бек осл, хар кьыда кир-кипчик атылап. Бир ариу жайлыла уу? Хау, адамла кье келеди, солугьна деп махталуу отчёлта этилди. Алай ол ахшылыкь жангыз да кьырал болум чыкьынычыга дери созулукьду.

Дагыла бир затны юсюнден айтмай жарамас – Интернетте форумлада Минги тауну жаратхала асламдыла, алай анда багыт асырылууду, сервис аманды деп тарыкьгына уа андан да кьендө. Аны ючюн ала энди биз ары барлыкь тоюболукь, тыш кьыраллада солуу учузарыкь келеди, дейди.

Ол кьчандан да болганды. Бери келгенден ары онгунмай артка бурулуп хазна ким кетерикди. Кьалса уа, болганын заптадан жаратмаса да сайларга тоюшди. Контрлоп беркелде деп аны ючюн айтма. Кьыралыны асыры бек кьорюгенден жууаллыкь излере тиийишди. Кече айлынистлени тауну башына ратрак бла чыгарыу ючюн 50-60 минг телерге керекди. Аны багысы 10-15 миңден озмагьа тиийишди. Неда бир хачини 100 сомдан багы кьалый болды?

Сакьтата солургыра уа онгла бармыдыла?
- Тюрлю жаны бла ала саулуукьлары кочкерча, психология жаны бла эс жарчара, келлери кьетюрюкюлора алай онгла бардыла, алай жашауда келгенден онглари болгандыла белде солуп не хазна кетсинле. Сёз ючюн, канат жолланы ишленгенде окуяна пандусла салынамагандыла.

Сабий жаш тьлю спорт-адаптив школ бла байлыкьлыкь жорютеме. Ала бла бирге мени командан келчкенген оюнуу болган сабийлеге зауукьлу эришуле, байрамла кьурайбыз. Аругьнагыла бла ишлей, башка сабийле адамлага суюмекликге, болшурьга юйренеди. Келечилеринде кьаруусуланы алларьнда жууаллыкьларны сездеди.

Кьабарты-Малкьар кьырал университетте сервис бла туризмден факультет барды да, сора кадрла нек жетишпейди?

- Аны окулуп чыкьыналанды. Ушакьны КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфийа бардырганды.

Семинарла

Кеп функциялы арада иш бютюн терк эмда тынгылы барыу ючюн

Россей Федерацияны Социал страховани фондуу Кьабарты-Малкьарда регион бьлюноуны специалистер Кеп функциялы арада ишленген семинарла кьурагандыла. Ала ведомстволаны араларында алгандан этилген келешиме кьере бардырыладыла. Алада МФЦ-да ишленген заявение жазып келгенлени приймага кьвалый алырга, документлени кьвалый жарашдырырга эмда кьысы категориялы адамла эркиндиле жумушларын толтурьга, кьырал ишене конно ичинде тамамла-нырга керекликсине эмда кеп башка затлага юйретеди.

Кьабарты-Малкьарда Кеп функциялы араны онкери филиалы барды. Ала республиканы райондагыла жашаганыла кьырал эмда муниципал жумушлары терк да, тынгылы да тамамла-рып ол береди. Фонду регион бьлюноу этген жумушланы бары да «бир терезе» деген амал бла тындырыладыла. Дагында аяны Кьырал жумушланы бир порталы электрон аману бла жалчытады. Аны адреси : www.gosuslugi.ru.

Социал страховани фондуу КМР-де регион бьлюноу прес-службасы.

«Созай» жамауат тукум организация урунуну ветераны СОЗАЙЛАНЫ Хусейни жашы Мустафа ауушханын бушуу этип билдиреди эм юйорине, ахуларына кьайгы сёз береди.

УЧРЕДИТЕЛБЕ: КЬАБАРТЫ-МАЛКЬАР РЕПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРЕС-СЛУЖБАСЫ

<p>Баш редактор АТТАЛАНЫ Ж.Ж.</p> <p>РЕДКОЛЕГИЯ: ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору оорунбасары), ЖАНУРАЗЛАНЫ Накабат (баш редактору оорунбасары), ТОКЬУЛАНЫ Борис (жууапсы секретары), МОКЬАЛАНЫ Зузура (бьлюноу редактору), ТИКАЛАНЫ Фатима (бьлюноу редактору).</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редактору примейни - 42-63-01. Баш редактору оорунбасары - 42-38-21, 40-04-82. Жууапсы секретары - 42-66-85. Секретары - 40-93-62, Корреспонд - 42-63-52.</p> <p>РЕДАКЦИЯНЫ БЕТОМЛЕРИ: Позитивка эм право - 42-24-02, 42-67-68. Экономика - 42-66-73. Кулугура - 42-66-76. Социал ишче - 42-75-82, 40-59-18. Курортла, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71. Окуучулар бла байламкалыла жорюктуу эм жазыкы - 42-37-94. Эчи корреспондент - 42-68-72, Тилмачыла - 40-28-97. Операторла - 40-28-49, 42-39-65.</p>	<p>Редакция авторла бла кьызыг жорюктемей. Кьез жазмагыла редакция этилмейди жала артка кьайтарылмайдыла.</p> <p>Газетте басылгандылар материалла айтылгандан редакцияны оюму бла келешиме болуукьду. Алада айтылганын муратлауу жаз кьеч ючюн.</p> <p>Россей Федерацияны Басманы юсюнде законуу тыишиликке материалланы авторлары келешиме жууалды.</p> <p>Редакция авторлардан 400 бетти тизгенди (машина бла жазылган 5-6 бет) кьелип айтмады.</p> <p>Газет Басманы эм аяны информация эркинликтери кьоруулугу жаны бла Кьабарты-Малкьар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьда регистрация этилгенди.</p> <p>Регистрация номер – ПИ № ТУ07-00118. Индекс – 51532</p>	<p>Газетти басмага КМР-чи Басма эмда асламла коммуникациялы жаны бла кьырал комитетини комьютер службасы хазыр этгенди.</p> <p>Газет «Тетраграф» ООУ-ну тинюграфиясыла басылганды. Нальчик шахар, Ленин аты протсект, 33</p> <p>Газеттин ишлерине таандыру ючюн КМР-чи почта сызыны федералый Управланысы жууалды. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10</p> <p>Газеттин роуинага сатыу ючюн КМР-чи «Успешная» акционер общество жууалды. Телефон: 42-49-34</p>	<p>Номерге графике кьере 19,00 сагытда кьол салынады. 20,00 сагытда кьол салынады.</p> <p>ГАЗЕТНИ НОМЕРИ: ЧЫГАРТЫЛА: Османланы Хьыса-декурый редактору, Кетчкенулы Зульфийа - жууапсы секретары оорунбасары, Зезаланы Лида - (1-чи бет), Сьейланы Валентина - (3,4-чи бетле) - корректорла.</p> <p>Тиражи 2100 экз. Заказ № 1061 Багысыла 10 сомду.</p> <p>360000, Нальчик шахар, Ленин аты протсект, 5. электрон почта: elbor_50@mail.ru</p>
---	---	--	---	---